

آشنایی با عملیات مروارید

عملیات مروارید که به بزرگترین عملیات آفندی و ایدایی نیروی هوایی نیز شهرت دارد بامداد روز هفتم آذر سال 1359، صورت گرفت.

به دستور فرماندهی عملیات، خلبانان شجاع **نیروی هوایی** ماموریت داشتند تا در عملیاتی بزرگ هدف‌های دریایی را در منطقه عملیاتی **خلیج فارس** منهدم نمایند.

عملیات مروارید توسط دریادلان **نیروی دریایی** و برای حفظ سیادت جمهوری اسلامی بر آب‌های گرم خلیج فارس آغاز شده بود و ماموریت نیروی هوایی ارتش **جمهوری اسلامی ایران** پشتیبانی یگان‌های عمل کننده در دریا بود.

هماهنگی‌های لازم قبلاً صورت گرفته بود. در سالن توجیه، افسر اطلاعات و عملیات برای خلبانان خاطرنشان ساخت که نیروی دریایی توانسته است سکوهاى عظیم نفتى "البکر" و "الامیه" **عراق** را به تسخیر خود درآورد. وی همچنین یادآور شد که این سکوها برای عراق جنبه حیاتی دارند، از این رو دشمن در آب‌های خلیج فارس دست به تحرکاتی زده است و مطمئناً برای بازپس‌گیری این سکوها، خود را به آب و آتش خواهد زد. این جا بود که خلبانان به اهمیت این ماموریت پی برده و بیش از پیش، خود را برای این عملیات آماده ساختند.

پس از انجام مقدمات پروازی، اکثر فانتوم‌ها مجهز به موشک‌های هوا به سطح "ماوریک" شدند و تعدادی دیگر نیز برای پشتیبانی هوایی مجهز به موشک‌های هوا به هوای راداری و حرارتی شدند.

اولین دسته فانتوم‌ها به پرواز درآمدند

در اولین ساعات صبح، اولین گروه پروازی باند پرواز پایگاه را ترک کردند. گروه اول هنوز به منطقه مورد نظر نرسیده بودند که با "ناوچه پیکان" تماس برقرار کرده و اطلاعات مربوط به موقعیت هدف‌های دریایی را که در آبراه ام‌القصر و اطراف اسکله‌های البکر و الامیه و نیز در داخل خلیج فارس مستقر بودند، جویا شدند.

بر روی ناوچه پیکان، شهید سروان خلبان "ابراهیم شریفی" به عنوان راهنما حضور داشت که به همراه فرمانده شهید ناوچه پیکان، اطلاعات خوبی از محل هدف‌ها در اختیار هواپیماهای خودی قرار دادند.

ناوچه پیکان که از قبل خود را در پناه اسکله البکر به خوبی مخفی کرده بود، طی یک سری کدهای رمز، اطلاعات بسیار مفیدی از منطقه به خلبانان ارائه داد و آنها نیز سریعاً به سمت هدف‌های مشخص شده توسط پیکان، ادامه مسیر دادند.

درحالی که هواپیمای اف 4 به دنبال طعمه مورد نظر، بر مدار 36 درجه، گشت می زد، از طریق هواپیمای اف 14 که به منظور پوشش، از قبل در منطقه مستقر شده بود، به خلبان اطلاع داده می شود که دو فروند هواپیمای میگ 23 در ده مایلی به سمت آنها در حرکتند.

اولین ناوچه هدف قرار می گیرد

هنوز آخرین تماس رادیویی خلبان اف 14 پایان نگرفته بود که خلبان، اولین هدف دریایی را که یک ناوچه تندروی عراقی بود، بر صفحه رادار مشاهده کرد. ناوچه فوق با مشاهده هواپیمای ایرانی، تغییر مسیر داد و درحالی که آتش پر حجم توپ های خود را به سوی فانتوم نشانه رفته بود، اقدام به فرار نمود.

شرایط جوی منطقه به خاطر وجود ابرهای پراکنده، به گونه ای بود که خلبانان ناگزیر می بایست در ارتفاع پایین تری پرواز می کردند؛ از این رو بیشتر در تیررس آتش دشمن بودند. اما آتش پرحجم توپ های مستقر در ناوچه دشمن، در اراده خلبانان خللی وارد نمی کرد.

به سرعت و با انجام مانورهای مختلف از سوی خلبانان، هواپیما در فاصله مناسب قرار گرفت و با شلیک دو فروند موشک هوا به سطح ماوریک (تلویزیونی)، یکی از ناوچه های تندروی عراقی که در جلوی آبراه ام القصر در حرکت بود، منهدم شد و دود ناشی از انهدام ناوچه عراقی، سطح دریا را پوشاند.

هواپیمای اف 14 یکی از میگ های دشمن را شکار می کند

خلبانان با خوشحالی زیاد فریاد می زدند و الله اکبر می گفتند و در پاسخ به پیام رادیویی مجدد هواپیمای اف 14 که آنها را به ترک منطقه فرا می خواند، نیز فریاد الله اکبر سر دادند. اینک هواپیمای دشمن، در حد خطرناکی به فانتوم نزدیک شده بود و بر روی آن قفل راداری کرده بود.

خلبانان ناگاه به خود آمدند و با کم کردن ارتفاع، اقدام به ترک منطقه نمودند. در همین حین خلبان شجاع و ماهر اف 14 با شلیک یک موشک فونیکس و یک موشک حرارتی، یکی از هواپیماهای دشمن را متلاشی و دیگری را وادار به فرار کرد. خلبانان فانتوم که از طریق رادیوی هواپیما مکالمات او را می شنیدند، از او به خاطر این اقدام شجاعانه اش تشکر می کنند و سالم به پایگاه برگشته و به زمین می نشینند.

صدای زنگ اسکرامبل همه را به خود می آورد

خلبانان، مسرور از این پیروزی با خوشحالی سخت سرگرم بازگویی انجام ماموریت برای همکاران خلبان خود در گردان پروازی بودند، که مجددا زنگ آلت (اعلام خطر) به نشانه وضعیت اضطراری به صدا درآمد. به شتاب دو فروند هواپیمای اف 4 از باند پرواز برخاسته و در نزدیکی منطقه در گیری، با ناوچه پیکان تماس می گیرند. ناوچه پیکان که منتظر آنها بود، این بار هدف جدیدی را در آبراه ام القصر به آنها ارائه کرد.

هواپیماها درحالی که به طرف هدف تعیین شده در حرکت بودند و بر روی آب های موج خلیج فارس کوچک ترین تحرکات دشمن را از نظر می گذرانند، خلبان یکی از فانتوم ها با مشاهده اشیایی بر سطح دریا، تا حدودی از ارتفاع خود کاسته و بر سطح آب دقیق می شود. تعداد زیادی از نفرات دشمن را با جلیقه های نجات، در میان توده ای از روغن سیاه و بقایای یک ناوچه لجستیکی متلاشی شده که بر سطح آب شناور بود، مشاهده می کند. به نظر می رسد که این ناوچه لحظاتی قبل توسط عقابان تیزپرواز نیروی هوایی منهدم شده است.

ناوچه اوزای عراقی به قعر آب های خلیج فارس می رود

خلبانان اوضاع را به دقت بررسی می کنند. هواپیماها اینک به چند مایلی هدف رسیده بودند. هدف یکی دیگر از ناوچه های موشک انداز اوزا بود که در آبراه ام القصر رفت و آمد می کرد. دشمن از این آبراه صرفا به منظور اختفاء ناوچه هایش بهره می جست که در مواقع لزوم، ناوچه ها از دهانه آبراه خارج می شدند و پس از انجام ماموریت، در آبراه پناه می گرفتند. ناوچه های ما نیز به علت باریکی آبراه، نمی توانستند به تعقیب آنها بپردازند؛ از این رو انهدام ناوچه های دشمن می بایست با عملیات هوا به سطح انجام می پذیرفت.

اطلاعات داده شده از ناوچه پیکان زمانی به خلبانان رسید که ناوچه عراقی به قصد ماموریت، از آبراه خارج شده بود. یکی از هواپیماها او را در صفحه رادار زیر نظر داشت.

خلبان با مناسب دیدن موقعیت با انتخاب زاویه مناسب و شلیک یک موشک ماوریک، کابین فرماندهی ناوچه اوزای عراقی را مورد اصابت قرار می دهد و چون مخزن مهمات نیز در مجاورت کابین فرماندهی ناوچه قرار داشت، انفجار مهیبی، منطقه را تکان داد و دود ناشی از آن، بخشی از سطح دریا را پوشاند.

خلبانان پس از اطمینان یافتن از این که هیچ هدف دیگری در منطقه وجود ندارد، طی تماسی با ناوچه پیکان، فرمانده ناوچه را از انجام ماموریت، آگاه ساختند. او که از شنیدن خبر انهدام ناوچه عراقی بسیار خوشحال شده بود، از آنها تشکر کرد و اسامی خلبانان شرکت کننده در عملیات را خواست. لیدر دسته پروازی نیز از فرمانده ناوچه به خاطر اطلاعات دقیق و حساب شده اش تشکر کرده و می گوید که اسامی ما در پایگاه هوایی، محفوظ است و در آینده، چنان چه مایل باشند به صورت محرمانه در اختیارشان قرار خواهد گرفت.

شناسایی منطقه برای جدا شدن ناوچه پیکان

لحظاتی بعد از نشستن هواپیماها، یک فروند اف 4 دیگر از پایگاه به منظور شناسایی و جستجوی منطقه به پرواز درآمد. ماموریت این فانتوم شناسایی منطقه بود تا اگر ناوچه پیکان در جدا شدن از اسکله با تهدید از ناحیه شناورهای دشمن مواجه شدف به رفع تهدید و یا احیانا انهدام شناور دشمن بپردازد.

فانتوم با پرواز بر روی جزیره بویان و دهانه خور عبدالله، اطمینان حاصل کرد که خطر و تهدیدی برای حرکت ناوچه پیکان وجود ندارد و به مرکز از طریق کد اعلام نمود که ناوچه پیکان می تواند منطقه را ترک کند و خود نیز به پایگاه بر می گردد.

ناوچه قهرمان پیکان اسطوره شد

ساعتی بعد به پایگاه اعلام می شود که رادار نمی تواند با ناوچه پیکان تماس بگیرد. بلافاصله یک فروند فانتوم به خلبانی سرلشکر شهید "داوود اکرادی" که در این روز تعداد زیادی پرواز عملیاتی داشت و موفق به انهدام چندین ناوچه عراقی شده بود، به پرواز درآمد. در این پرواز، سرگرد خلبان "ناصر گودرزی" به عنوان کمک، اکرادی را همراهی می کرد.

فانتوم بلافاصله بعد از پرواز، مسیر اسکله البکر را پیش گرفت در حدود پانزده مایلی اسکله نقطه سیاه رنگ و روغنی در سطح آب دریا مشاهده شد که مشخص می کرد لحظاتی قبل یک کشتی در این مکان غرق شده است. هواپیما به بالای نقطه سیاه رنگ رسید. هیچ اثری نبود تنها تعدادی جلیقه نجات بر روی سطح آب شناور بود.

در تعقیب ناوچه عراقی

در همین حین خلبان متوجه یک ناوچه عراقی می شود که کمی دورتر با سرعت در حال حرکت به سمت عراق است. یقیناً این همان ناوچه ای بود که پیکان را مورد اصابت قرار داده بود. شهید اکرازی بلافاصله به سمت ناوچه حرکت می کند. در همین هنگام از سوی هواپیمای اف 14 مستقر در منطقه به فانتوم اطلاع داده می شود:

دو فروند هواپیمای دشمن با سرعت به سمت شما در حال حرکت هستند ... بهتر است منطقه را ترک کنید.

هنوز پیام هواپیمای اف 14 به پایان نرسیده بود که از سوی رادار زمینی نیز این مسئله تایید شد. خشم ناشی از غرق شدن ناوچه پیکان، آن چنان سینه خلبانان شجاع را به درد آورده بود که به هیچ کدام از اخطارها توجهی نمی کردند.

هواپیمای اف 4 با گردشی سریع به سمت ناوچه اوزای عراقی ادامه مسیر داد. در این هنگام ناوچه عراقی که در محدوده اسکله البکر قرار داشت، از وجود فانتوم ایرانی مطلع شده بود و مدام به چپ و راست می رفت تا از تیرس عقابان تیز چنگال نیروی هوایی در امان بماند؛ ولی خلبانان مصمم بودند به هر قیمتی ناوچه اوزای عراقی را هدف قرار دهند.

اخطارهای رادیویی هواپیمای اف 14 شدیدتر می شد. خلبان هواپیمای اف 14 اعلام می کرد که دشمن هر لحظه به شما نزدیک تر می شود، زودتر منطقه را ترک کنید.

دو موشک به سوی فانتوم شلیک می شود

ناوچه عراقی چون در حال فرار بود باید از ارتفاع بالاتری روی آن قفل راداری انجام می شد و با اوج گرفتن فانتوم، خلبانان عملاً در تیررس هواپیماهای دشمن قرار می گرفتند. ولی....

خلبان در یک لحظه ارتفاع هواپیما را در نقطه مناسبی بالا کشید و کمک نیز بلافاصله بر روی ناوچه، عمل قفل راداری را انجام داد.

در همین هنگام دو فروند هواپیمای دشمن که به فاصله چند مایلی فانتوم رسیده بودند، از ارتفاع گرفتن فانتوم نهایت استفاده را برده و هر کدام موشکی به سوی فانتوم رها کردند.

خلبانان بلافاصله شروع به شکستن قفل راداری موشک های دشمن و اختلال در سیستم هدایتی آنها کردند.

در این هنگام هواپیمای اف 14 نیز که متوجه شده بود فانتوم به اخطارها توجهی نمی کند، احساس خطر کرده بود و خود را سریعاً به محل استقرار فانتوم ها رسانده بود و آماده درگیری با دشمن بود، که هواپیماهای دشمن به محض اطلاع از این موضوع و فرار از دست موشک های دوربرد (فونیکس) مرگبار این هواپیما، پا به فرار گذاشتند.

فانتوم در بهترین شرایط برای رها ساختن موشک خود قرار گرفته بود، ولی بالگردهای پشتیبانی دشمن مستقر در منطقه و همچنین توپ های ضد هوایی مستقر بر روی ناوچه به شدت به سوی فانتوم شلیک می کردند. اولین موشک به ناوچه عراقی برخورد می کند خلبانان بدون توجه به این تهدیدات، تمام حواس خود را متوجه منهدم ساختن ناوچه عراقی کرده بودند.

سرانجام لحظه موعود فرار رسید و خلبان در یک موقعیت مناسب، یک موشک ماوریک به سوی ناوچه اوزای عراقی شلیک کرد. موشک از زیر هواپیما رها شد و غرش کنان به سمت ناوچه

حرکت کرد و دقیقا به داخل محفظه موتورخانه ناوچه رفت و با انهدام در آن مکان، قطعات متلاشی شده ناوچه به آسمان برخاست.

دومین موشک هم شلیک می شود

دود ناشی از اصابت موشک به ناوچه، تمام منطقه را پوشانده بود. کمک به خلبان می گوید که ناوچه منهدم شده و بهتر است که منطقه را ترک کنیم؛ ولی شهید اکرادی نمی پذیرد و می گوید:

تا از غرق شدن ناوچه اطمینان حاصل نکنیم، منطقه را ترک نمی کنم.

شهید اکرادی با گردشی بر روی ناوچه عراقی که درحال سوختن بود، دومین موشک ماوریک را به سوی آن شلیک نمود. با برخورد موشک با ناوچه، زبانه های آتش و دود عظیمی به هوا برخاست. گویی که نفت را بر روی آب به آتش کشیده باشند.

سومین موشک کار را یکسره می کند.

کمک مجددا به شهید اکرادی می گوید:

این ناوچه کارش تمام است، بهتراست برگردیم.

ولی شهید اکرادی جواب می دهد:

تا انتقام تک تک بچه های ناوچه پیکان را از دشمن نگیرم بر نمی گردم.

کمک که می بیند شهید اکرادی مصمم است که ناوچه دشمن به طور کامل به قعر آب های خلیج فارس روانه کند از او می خواهد ارتفاع را بیشتر کند تا از دود ناشی از سوختن ناوچه در امان باشند و بتوانند سومین موشک ماوریک را به سوی آن شلیک کنند.

شهید اکرادی بلافاصله ارتفاع را بیشتر کرده و سومین موشک به سمت ناوچه عراقی شلیک می شود. موشک با برخورد با ناوچه، آن را به چندین قسمت تقسیم می کند و لحظاتی بعد اثری از آن بر روی آب های خلیج فارس نمی ماند.

روز بعد از عملیات

فردای این روز، یک فروند هلی کوپتر نیروی دریایی به منطقه اعزام می شود تا بازماندگان عملیات روز قبل را چه ایرانی و چه عراقی از سطح آب جمع آوری کند.

یکی از معدود بازماندگان ناوچه قهرمان پیکان، بعد از نجات یافتن تعریف می کند که نیم ساعت بعد از هدف قرار گرفتن ناوچه پیکان، درحالی که بر روی سطح آب شناور بوده، مشاهده کرده که چگونه ناوچه ای که آنان را هدف قرار داد توسط یک فروند هواپیمای ایرانی به قعر آب های خلیج فارس فرستاده شده است.

نتایج بزرگ ترین عملیات هوایی آفندی و ایدایی

در این عملیات تعدادی از زنده ترین خلبانان هواپیمای اف 4 و اف 14، تانکهای سوخت رسان، هواپیمای سی 130 و نیز بالگردهای نیروی دریایی شرکت داشتند.

خلبانان شجاع نیروی هوایی، در این روز بزرگ ترین عملیات هوایی آفندی و ایذایی را در آسمان منطقه به اجرا گذاشتند و در نهایت علاوه بر انهدام تعداد زیادی از ناوچه های تندرو و اوزای عراقی، دو اسکله البکر و العمیه را نیز به شدت بمباران کردند.

طرح ریزی عملیات به شکلی بود که خیلی زود نیروی هوایی عراق به خود شکل تدافعی گرفت. نیروی هوایی عراق در این روز متحمل خسارات جبران ناپذیری شد، به شکلی که در این روز شش فروند هواپیمای دشمن توسط شکاری های نیروی هوایی هدف قرار گرفته و سرنگون شدند.

بعد از پایان عملیات هوایی، تازه مشخص شده که خلبانان شجاع نیروی هوایی چه بلایی بر سر عراق آورده بودند. بالگردهای نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران تا چند روز پس از عملیات، خدمه ناوها و ناوچه های منهدم شده و غرق شده عراقی را از سطح آب جمع آوری می کردند.

منبع ساجد